

Samenvatting 'Dit is geen Bejaardennota'

Kernvraagstuk

De verandering in de bevolkingsopbouw van Nederland zet in de komende decennia op ongekende wijze door. De levensverwachting stijgt aldoor, de grote golf van kinderen die kort na het einde van WO II zijn geboren zijn de leeftijd van 65 jaar gepasseerd en het aantal kinderen dat de afgelopen decennia geboren is en in de komende jaren nog geboren zal worden is veel lager geworden.

Het aandeel ouderen neemt toe, het aandeel jongeren neemt af.

Dit is op zich geen nieuws.

Maar deze ontwikkeling heeft grote gevolgen voor het reilen en zeilen van de gehele samenleving en op de inrichting daarvan. Gevolgen voor jong en oud waar we niet altijd bij stil staan en waar we in deze omvang ook geen ervaring mee hebben.

Daar komt nog bij dat er ook tal van andere ontwikkelingen zijn, die daar weer doorheen spelen. Deels ten gunste, deels ten ongunste. Denk aan bijv. de automatisering en digitalisering.

Als de Nederlandse samenleving deze ontwikkeling op zijn beloop laat en met ad-hoc maatregelen beantwoordt, is de kans heel reëel dat het meest draagkrachtige, sterkste en gewiekste deel van de bevolking daar het meeste baat bij heeft. Terwijl de groepen die de zwakste positie in de samenleving innemen en de groepen die niet mee kunnen komen met andere dominante ontwikkelingen daarvan de grootste klappen zullen krijgen.

De sociaaldemocratie staat voor een solidaire samenleving en kan zich niet verenigen met deze gevolgen van de demografische ontwikkeling. Nodig is een samenhangende, sociaaldemocratische langetermijn visie waarin onze waarden vertaald worden in een beeld van een gewenste samenleving, in een kader voor oplossingsrichtingen en in een beleid om bij te sturen.

Bijsturen van maatschappelijke ontwikkelingen is als het veranderen van koers van een mega olietanker: op tijd beginnen met het draaien aan het roer, omdat de koerswijziging zich pas veel later openbaart.

De schrijvers van 'Dit is geen Bejaardennota' hebben het partijbestuur van de PvdA gevraagd het initiatief te nemen voor het ontwikkelen van een sociaal-democratische lange termijn visie op de gevolgen van de verandering in de bevolkingsopbouw van Nederland.

Doel van 'Dit is geen Bejaardennota'

Deze nota geeft vooral een onderbouwing van de noodzaak om een sociaaldemocratische visie te ontwikkelen. Het is daardoor vooral een agenderende notitie geworden, zonder uitpuittend te willen zijn. Vraagstukken worden aangestipt die zich in grotere mate aan zullen dienen naar mate het aandeel ouderen stijgt.

Mee kunnen doen vanuit een ander gezichtspunt

Lange tijd is de nadruk gelegd op bestaanszekerheid en sociale zekerheid van grote groepen inwoners. De verzorgingsstaat is opgebouwd, zover zelfs dat de grenzen van de groei bereikt zijn. Toch zijn er nog mensen, voor wie de verzorgingsstaat te weinig soulaas biedt. Daar moeten voor blijven opkomen.

De laatste tijd ontstaat er meer aandacht voor andere ontwikkelingen waardoor een deel van de inwoners niet (goed) meer mee kunnen komen in de samenleving. De oorzaak ligt minder in het materiële, maar meer in veranderingen in de manier waarop we samenleven. Enerzijds door verlies van wat vroeger wel aanwezig was. Anderzijds door het ontbreken van vaardigheden om aan te kunnen haken bij vernieuwingen.

De geschetste vraagstukken

Hierna worden de geschetste vraagstukken samengevat weergegeven.

1. *Een lang, actief en gezond leven?*
Betere voeding, een gezondere leefwijze, betere preventie en vooruitgang in de geneeskunde zorgen ervoor dat we gemiddeld langer in leven blijven. 100-jarigen zullen binnen niet al te lange tijd geen uitzondering meer zijn.
Maar leven we straks ook langer gezond en fit?
Is de organisatie van de zorg wel toegesneden op de mensen en op de ouderen in het bijzonder? Is er wel voldoende aandacht voor ziekten die zich vooral bij ouderen openbaren?
Hoe zorgen we er voor dat ouderen zo lang mogelijk deel kunnen blijven nemen aan de samenleving?
Willen mensen wel zo lang mogelijk leven als 'technisch' mogelijk is?
2. *We zijn op de wereld om elkaar te helpen, nietwaar?*
De overheid dringt er op aan dat mensen – net als vroeger - elkaar vaker gaan helpen. Pas als blijkt dat dit niet kan is de overheid bereid om zorg en ondersteuning te bieden. De druk op de mantelzorg neemt toe. Maar is dat wel de wens van betrokkenen zelf? En waar ligt de grens?
3. *Huisvesting*
Wordt er voldoende gezorgd voor passende huisvesting en een passende omgeving voor mensen voor wie het dagelijks functioneren beperkingen kent?
4. *Oud en duur?*
We moeten langer doorwerken. Maar kan dat ook voor iedereen? Wat wordt er gedaan om werkloze ouderen weer aan een baan te helpen die vastigheid en zekerheid biedt?
5. *Ouderen en medezeggenschap*
Wat is er voor nodig om ouderen beter te betrekken bij beslissingen, waarvoor de gevolgen ook voor hen voelbaar zijn?
6. *Maatschappelijke veranderingen en ouderdom*
De toenemende individualisering maakt dat ouderen in hun minder mobiele periode steeds meer alleen zijn en eenzaam zijn. Hoe richten we de samenleving zó in dat er meer toegesneden mogelijkheden zijn voor ontmoeting?
Hoe zorgen we ervoor dat mensen mee kunnen blijven doen als allerlei moderne processen en procedures en activiteiten een kennis en vaardigheid vereisen die zij zich niet meer eigen kunnen maken?
7. *Welke maatschappelijke verantwoordelijkheden kunnen 75-plussers nog aan?*
Ouderen mogen wel als vrijwilliger allerlei klussen op knappen, ze mogen oppassen, maar ze zijn niet erg welkom in posities met grote maatschappelijke verantwoordelijkheid. Eén op de vijf ouderen nu is 65 jaar en ouder. Hoeveel 65-plussers zitten in de Tweede Kamer? Hoe kan een betere afspiegeling van de bevolking worden bereikt?
8. *Onze AOW en ons pensioen*
Hoe zorgen we dat de AOW en het pensioen in koopkracht gelijk blijven?

Tot slot

'Dit is geen Bejaardennota' snijdt een zeer ingewikkeld probleem aan, waarin alle facetten in meer of mindere mate met elkaar verbonden zijn. Des te meer reden om een goed doorwrochte sociaaldemocratie visie te ontwikkelen.